Diſputatio

DE SVBIECTO MORBI:

IN QVA,

D. O. M. A.

PRAESIDE CLARISSIMO VIRO ANDREA PLANERO ATHESINO, DOCTORE ET PROFESSORE artis Medicæ in Academia Tubingenſi celeberrima, Præceptore ſuo ſumma fide & obſeruantia colendo: *16.* Calend. Ianuarij, hora ſeptima matutina, in Medicorum Auditorio, exercitij cauſa reſpondebit,

M. IACOBVS ZVVINGGERVS Schorndorffenſis.

TVBINGAE,
Excudebat Georgius Gruppenbachius.
Anno *1585.*

DISPVTATIO de ſubiectomorbi.

QVAESTIO.

CVM GALENVS IN LIBRO DE DIFferentÿs ſymptomatum, morbum ἐκ προσθέσεως ceu πάθος phyſicum, definiens, dicat, νόσημα eſſe διάθεσιν παρὰ φύσιν τοῦ σώματος: non immeritò quæritur, vtrum corporis tantùm animati ſit morbus, an verò partes etiam quædam inanimatæ in humano corpore poſsint ſubÿci morbo, ſic vt rectè dicantur ægrotare & laborare morbo.

Thema I.

Aliâs Medici tres illas παρὰ φύσιν διαθέσεις, nempe morbum, cauſam morbi & ſymptoma diſtinguunt ratione trium rerum, quæ in corpore hominis deprehenduntur. Nam morbū adſcribunt ipſis partibus ſolidis animatis, vt venis, arterÿs, neruis, ligamentis, carni, viſceribus, oſsib. & reliquis: et quæ animata non ſunt, cuiuſmodi exiſtunt Spiritus, humores, & alia, vtcunq; in corpore contineantur, morbo laborare negant.

2. Cauſam morbi adſcribunt ipſis contentis, quæ ratione, qua animata non ſunt, morbo participare nequeant: ſed nihilominus qualitatibus ſuis παρὰ φύσιν vel quantitate, vel corruptione etiam totius ſubſtantiæ, cauſæ fiunt morborum, adeò vt plerīq; morbi propter iſta contenta, eorumq; vitia, corpora hominum exerceant.

3. Functionibus & ἐνεργείαις partium adſcribunt ſymptomata, vt quæ nihil aliud ſunt, quàm ipſæ læſiones ἐνεργειῶν, quod præſertim toto primo genere ſymptomatum perſpicimus: quanquam etiam reliquæ duæ differentiæ ſymptomatum ad læ-

ſionem ἐνεργειῶν, *tanquam effectus quidem illius læſionis, referri poſſunt & debent: cùm non oboriantur & exiſtant in corpore, ſi non præceſſerit læſio alicuius* ἐνεργείας *partis. Et ſic videtur, quòd in Spiritibus & humoribus nō ſit morbus: ſed tantùm habitus ille* παρὰ φύσιν *cōueniat partibus ſolidis & continentibus.*

4. Veruntamen nihil obſtat, quò minus cum ſanitatem tum morbum etiam nominatis modò contentis adſcribamus. Etiamſi enim animata nō ſunt, nec actionem aliquam animatam exerceant, cuius ſolius impeditio, vt videtur, ſit morbus, liberum autem exercitium ſit ſanitas: tamen ſunt in corpore animato, eiusq́ue ἐνεργειῶν *ſunt cum materia, tum inſtrumentales cauſæ, tum obiecta, in quæ partes animatæ actionem ſuam dirigunt.*

5. Sic namq́ue ſanguis κατὰ φύσιν *affectus, materia fit nutricationis ſolidarum partium, vt quem certa alteratione in ſuam ſubſtantiam commutare ſoleant. Si autem is* παρὰ φύσιν *ſe habeat, tum aut omninò non, aut deprauatè & vitioſè corpus nutritur, vt in hydrope,* καχεξίᾳ, *ſcabie, & alijs vitijs apparet.*

6. Iam motionum & ſenſuum inſtrumentales cauſæ ſunt ipſi ſpiritus, partibus corporis implantati & influentes, qui ſi etiam κατὰ φύσιν *ſeſe habeant: Vtique ſenſuum organa cæteris paribus ſua percipere obiecta, & artus ac membra corporis mouere & agitare poſſunt muſculi. Sin autem grauis quædam affectio ipſos Spiritus opprimat: tum ſenſuum* ἐνεργείας, *tum practicos quoque membrorum motus impediri conſtat.*

7. In genere, contenta ipſa ſunt obiecta & patientia corpora, in quæ ſuam actionem agentes particulæ ſolidæ dirigunt, quam etiam exercere valent, ſi κατὰ φύσιν, *& ritè diſpoſita fuerint illa patientia: ſi aūt vel qualitate vel quantitate contra naturam ſe habeant, tum actionem ſuam producere amplius non poſſunt.*

8. Siquidem omnium agentium naturalium, ex quorum numero etiam ſunt ſolidæ ac continentes humani corporis particulæ,

culæ, determinata eſt conditio & vis reſpectu patientium: nec agere quoduis poteſt, niſi certa menſura, rectaq́ qualitate, tempore, loco, modoq́ ſit præditum, id quod patitur. Vnde præclarè Ariſtotel. lib. 2. de generatione animal: dicit: Calorem etiam ſeminalem non ex qualibet ſeminis parte carnem aut os facere, neq́ quolibet modo aut tempore, ſed ex materia apta, & vt aptè, & cùm aptè effici poteſt.

9. Quòd ſi nullã prorſus cum viuẽte & animato corpore connexionẽ haberent, vtiq́ morbũ & ſanitatem contẽtis illis nõ adſcriberemus. Quia verò in ipſo corpore viuente ſuũ eſſe retinent, & aliquo modo etiam ipſius partes dici poſſunt: atq́ inſuper illis κατὰ φύσιν *habentibus, corpus animatũ* ἐνεργείας *ſuas præſtare poteſt:* παρὰ φύσιν *autem illis affectis, eaſdem exercere amplius & producere nequit, etiamſi ipſum corpus per ſe non laboret: profectò non ſine cauſa talibus etiam contentis, cùm ſanitatem tum morbum adſcribere oportet.*

10. Ac quòd contenta illa παρὰ φύσιν *affecta, nõ tantùm ſint cauſæ morborum, qui reuera in ſolidis & in continentibus partibus, tanquam proprio ſubiecto, ſemper conſiſtant, hinc etiam perſpicitur: quoniam fieri poteſt, vt continentia ipſa ſint ſana, & nihilominus tamen* ἐνέργεια *impediatur propter vitium contentorum: ſicuti hoc teſtatur ipſe etiam Galenus, lib. 1. Epid. Comment. 2. part. 46. vbi ſic ſcribit.*

11. Mementote vniuerſum opus concoctionis τοῦ νοσήματος, *in alteratione humorum conſiſtere. Nam in particulis ſolidis eſt facultas, vt poßint concoquere: vnde ſi ſolidæ particulæ fuerint ſanæ: tunc perficitur concoctio, quæ fit in humoribus: ſi aũt & hæ ipſæ particulæ ſolidæ ægrotauerint,* ὡς ὅταν γε καὶ αὐτὰ ταῦτα, *ſupple* ϛερεὰ σώματα νοσεῖ, *& ſic potentia illorum laborauerit, & morbus ſit receptus in habitu: tunc ille morbus extremum adfert periculum.*

12. Ex quibus Galeni verbis promptum eſt colligere, quòd contenta nō tantùm habeant cauſam morbi, ſed etiam morbum. Dicit enim concoctionem νοσήματος*, conſiſtere in alteratione humorum: Vbi autem eſt concoctio morbi, ibi eſt morbus. Deinde cùm dicit, ſi autem & hæc ipſa ſolida ægrotauerint, præſupponit ali s continentia poſſe eſſe ſana, & tantùm* δυσκρασίαν *eſſe in humoribus contentis. Tertiò cùm dicit, morbum tantò grauiorem eſſe & cum maiore periculo coniunctum, ſi etiam ipſa ſolida corpora ægrotauerint, non tantùm humores: ſubindicat leuius eſſe periculum, ſi tantùm in humoribus* δυσκρασία *quædam ſit oborta.*

13. Atq; Ariſtoteles etiam morbidum ſanguinem dicit, cùm lib. 3. de hiſt. animal. cap. 19. menſes in mulierib. appellat νενοσηκὸς αἷμα, *vitiatum ægrotumq; ſanguinis genus: Et eodem in loco, determinans de quouis ſanguine dicit:* ὑγιὲς αἷμα *eſſe ſapore dulce, colore verò rubrum: ſed deteriorem ſanguinem,* ἢ φύσει, ἢ νόσῳ *nigriorem eſſe, & ſanguinem præ nimia cruditate humeſcere, ſic vt ſudor cruentus promanet, idem autor lib. 3. de partibus & cauſis animal. cap. 5. memoriæ prodidit: cui pulatur etiam Gelenus, lib. 3. de cauſis ſymptomatum.*

14. Porrò non vt duo ſunt agens & patiens, continens & contentum: ita etiam duæ ſunt ἐνέργειαι, *cùm continentia agunt & contenta patiuntur: ſed vna ad numerum eſt* ἐνέργεια, *quæ eſt & dicitur actio, quatenus ab agente & partibus ſolidis ac continentibus excitatur, item paſſio, quatenus in contentis, tanquam in patiente & mobili ſubiecto recipitur & imprimitur. Vnde liquet certè, quòd vt perfectè* ἐνέργεια *editur, & ſic ſanitas adeſt corpori, quando & agens agit, vt agere debet ſecundum naturam, & patiens ab illo agente, vt pati naturaliter debet, patitur: ita contrà morbus exiſtit, &* ἐνέργεια *impeditur, vel quando agens ipſum, vt ſecundum naturam debebat, agere*

non poteſt: vel quando patiens ſubiectum actionem agentis non in ſe recipere, & ſic non hoc, quod ſecundum naturam pati debebat, pati poteſt.

15. Quòd ſi iam id quod ἐνέργειαν primò impedit, eſt morbus, vitium autem & affectio παρὰ φύσιν in contentis ἐνέργειαν impediat: cùm propter illam pati non poßint, id quod ſecundum naturam pati debebant à continentibus, impedita autem paßione ſua, actionem quoq; continentium impediunt: cùm vbi non ſit paßio, ibi non ſit actio, vbi nec actio nec paßio, ibi ἐνέργεια nulla: euincitur, in contentis quoq; eſſe morbum.

16. Et quanquam hoc diſcrimen ſit ſtatuendum, quòd proprio vitio continentium, actio primùm ſeu πρώτως: paßio autem δευτέρως ſecundario loco: ſimiliter proprio contentorum vitio, paßio πρώτως, ſecundario autem loco actio, impediatur: etſi, inquam, hoc ſit diſcrimen inter vitia cõtentorum, & vitia continentium, reſpectu partium vel rationum ἐνεργείας: tamen in hoc non differunt, quòd ἐνέργεια ipſa, ex actione & paßione compoſita quaſi, tam contentorum, quàm continentium vitio & affectu impediatur.

17. Vnde quàm morbus dicitur, ſi proprium vitium continentis, actionem eius impediat, vt ſi δυσκρασία grauis occupet ipſas venas, ob quam ſanguinem gignere nequeant, tam profectò morbus dici poterit. ſi proprium contentorum vitium paßionem eorundem impediat: (vt ſi ſuccus ipſe in ſanguinem conuertendus, corruptus fuerit & διαφθορᾷ laboret, vt à venis alterantibus non hoc pati poßit, quod ſecundum naturam pati ab illis deberet:) quia vtroq; modo ἐνέργεια, quæ ſubiecto & ad numerum vna eſt, impeditur.

18. Neque hic aliqua eſt prærogatiua agentis præ patiente, quod ad ipſam ἐνέργειαν exercendam attinet (licet aliâs omne agens præſtet patienti, & partes continentes, ceu animatæ, dignio-

gniores ſint contentis, corporibus inanimatis) non, inquam, reſpectu excitandæ ἐνεργείας *aliqua eſt prærogatiua agentis præ patiente: cùm tam patiens quàm agens ad* ἐνέργειαν *vnam, animatam & naturalem exercendam neceſſariò & ex æquo concurrat & requiratur: at tam* ἐνέργεια *nulla excitetur, ſi impedita ſit paſſio, quàm nulla eſt, ſi impedita ſit actio: quemadmodum tam impeditur combuſtio, ſi non adſit ſubiectum combuſtibile ſeu* καυστὸν, *quàm ſi non adſit* καυστικὸν, *ſeu ignis.*

19. Quare nihil certè cauſæ eſt, cur tum morbus appelletur potiùs, ſi agens proprio vitio agere non poſſit (vbi tum ſecundariò quaſi loco impeditur paſſio patientis) quàm ſi ipſum patiens proprio vitio laborans, actionem agentis in ſe recipere, & ſic non pati poteſt, quod ſecundum naturam pati debebat, vbi tum ſimiliter ſecundario quaſi loco impeditur actio agentis, vt quæ ſine patiente eſſe non poſſit.

20. Neque exiſtimandum, naturales, de quibus loquimur, ἐνεργείας *ſimpliciter produci & excitari ab ipſis partibus continentibus, ſolidis & animatis, vt quaſi ventriculus ſolus concoctionis vel confectionis chyli munus exerceat, hepar aut venæ ſeipſis tantùm ſanguinem gignant, renes ſeroſum excrementum attrahant, inteſtina feces & alui excrementa expellant, & reliquæ particulæ animati corporis, ſolitariè & ſeipſis tantùm* ἐνέργειαν *exerceant: cùm ad omnes illas naturales* ἐνεργείας *exercendas, patiens habile & idoneum ſubiectum requiratur. Quod ſi non ſit, tam non excitatur* ἐνέργεια, *quàm non editur illa, ſi agens non eſſet, aut, vt ageret, habile non exiſteret.*

21. Sed hoc tantùm ſtatuendum, ſingulis animati corporis particulis certam vim & facultatem, certam actionem exercendi, tributam conceſſamq; à natura eſſe, (ſicut luculenter hoc Galenus in libris de vſu partium oſtendit) & eam tum excitari, ſi præſtò etiam fuerit habile patiens & idoneum ſubiectum,

quod

quod tali modo à mouente moueri, & agentis actionem in ſe recipere, & ſic pati queat, quemadmodum aliâs etiam in magno mundo certæ rebus ad agendum δυνάμεις viresq́; ſunt inditæ, quæ etiam ſuam actionem exerunt, ſi habilia patientia ſubiecta contingant.

22. Cæterùm motus, quos patiuntur contenta, ſunt quatuor, totidem ſcilicet, quot numero dicuntur eſſe facultates naturales: quibus morbo affectis, actiones earum aut deprauatæ, aut imbecilles, aut nullæ ſunt, vt liquet ex 3. de cauſis ſymptom: vt ergo partes ſolidæ & continentes, attrahere, retinere, alterare, & expellere aliquid ſua vi poſſunt: ita contenta attrahi, retineri, alterari & expelli poſſunt.

23. Atq; vt tum ſanitas exiſtit ipſorũ continentium, quando facultate ſua attrahere, retinere, alterare & expellere poſſunt: cùm aũt non poſſunt, facultas eorũ agendi laborat, & ipſis morbus primò ineſt: ita ſi contenta ex ſemetipſis vel attrahi vel retineri, vel alterari, vel expelli ſecundum naturam poſſunt, ſanitas eſt in ipſis. Si verò hos motus ſuſtinere & recipere non poſſunt, morbus ipſis contentis inhæret, & πρώτως vitio contentorum ἐνέργεια animata impeditur. Et ſic morbus exiſtit non in continentibus, ſed contentis.

24. Quòd autem etiam ipſe Galenus cauſas ſymptomatum, quæ nimirum ſunt ipſi morbi, diſtinguat in vitia contentorum, & vitia continentium, colligitur ex lib. 3. de cauſis ſymptom. cap. 1. vbi ſic ſcribit: Noſſe oportet, an ventriculus nõ concoxerit, ob vehementem concoctricis facultatis imbecillitatem, an ob immodicam copiam, an ob prauiſſimam aliquam ciborũ qualitatem. Quod enim ex cibis oritur ſymptoma, facilè emendatur, & quæ ſequuntur.

25. Proinde ſi omnem penitus morbi rationem à contentis auferamus, tunc alterutrum horum duorum abſurdorum nobis

erit concedendum, nimirum vt aut dicamus, ſymptomata in corpore hominis oboriri, eiusq; ἐνέργείας impediri poſſe, nullo exiſtente morbo, quod ab omni ratione alienum eſt: cùm morbus ſit hoc primum, quo impeditur ἐνέργεια, & ſymptoma ſine morbo, quemadmodum vmbra ſine corpore, conſiſtere nequeat: aut, vt dicamus, partes ſolidas & continentes ſanas, & nulla δυσκρασίᾳ affectas, ægrotare tamen & laborare morbo propter impeditam ἐνέργειαν, quæ impedita ſcilicet eſt contentorum vitio, quod ſimiliter eſt abſurdum.

26. Neq; ipſas partes ſolidas morbo laborare dicere poſſumus, ſi propter vitium tantùm contentorum ſuas actiones non exerceant, cùm morbus ſit διάθεσις & habitus eius, in quo ineſt: Sed in ipſis ſolidis & continentibus non inhæret ex hypotheſi διάθεσις præter naturam, & contenta ad corpora eorum non pertinent, ſed ſunt aliquid ab οὐσίᾳ continentium diſtinctum. Quare ſi neq; continentibus, neq; contentis inſit morbus, & tamen morbus ſit aliquis propter impeditam ἐνέργειαν, ſequitur, morbũ et accidens aliquod eſſe ſine ſubiecto, quod eſt impoſſibile.

27. Nec eſt, quòd affirmemus, in cõtentis, cùm actio quandoq; continentium impeditur, eſſe cauſam morbi, morbum aũt ipſum ſimpliciter corpori toti adſcribendum: cùm omnis morbus, etiam vniuerſalis, certum aliquod πρῶτον δεκτικὸν ſibi vendicet. Ac ſi quandoq; cauſam morbi partium ſolidarum & continentium, continent in ſe, ipſa contenta παρὰ φύσιν ſic affecta: nihilominus ipſa morbida διάθεσις ipſis continentibus, tanquam qualitas quædam & certum accidens ineſt & inhæret, quam etiam à cauſa, quæ in contentis eſt, ſeparare & diſtinguere oportet.

28. Porrò morbum prorſus adimentes ipſis contentis, morbos quoſdam è medio tollere coguntur, qui omnium tamen confeſſione pro morbis habentur. Sic namq; febres putridæ & ſpiritales pro morbis habere & defendere non poſſunt: cùm ſanguis in cor-

in corde πρῶτον ſit δεκτικὸν putridarum, quemadmodum & Ephemeræ ſpiritus, & hecticæ ſolida cordis ſubſtantia, etiam ipſo autore Galeno, & conſentientibus reliquis medicis. Vnde ſi morbus ſeu febris tantùm ſit in ſolidis, neceſſe erit, omnem febrim hecticam eſſe.

29. Contagium hoc caloris, quo ſolidæ partes etiam afficiuntur à calida intemperie contentorum, non eſt febris, ſed calor tantùm quidam ſymptomaticus & affectio κατὰ σχέσιν, quæ finita febre ceſſat quoq; & ſoluitur. Atq; vt calor hecticæ febris, ſpecie differt à calore putridæ: ita calor putridæ differt ab eo calore, quem efficit in ſolidis, qui febris non eſt, ſed κατὰ σχέσιν affectio quædam ſeu πάθημα, nempe fiens quidam præter naturam calor, non autem factus ſeu perfectus.

30. Quòd ſi in contentis, ſpiritibus nempe & humoribus, febres ſubſiſtere poſſunt, ſicuti certè illa harum ſunt ſubiecta & δεκτικά, manifeſtum, quòd etiam aliæ δυσκρασίαι ac corruptiones, quæ cùm in humoribus tum ſpiritibus, (cùm ratio nulla dari poßit, ob quam vna potius, vt febrilis, quàm alia quæuis δυσκρασία pro morbo haberi poßit) excitantur quandoq;, pro morbis eorum haberi debeant: & ſic non ſolùm continentibus, ſed etiam contentis cùm ſanitatem tum morbum adſcribendum.

31. Ac huiuſmodi contentorum morbi ad genus duntaxat ἐνεργειῶν naturalium pertinent: cùm in his tantùm alterum ſit continens, alterum autem contentum, & illud agere, hoc verò pati ſoleat, qua actione & paßione vna ἐνέργεια animata, ſeu naturalis tantùm editur. In genere autem ſenſitiuarum & practicarum ἐνεργειῶν conſtitui non poſſunt: cùm ad has exercendas nõ concurrat continens aliquod & cõtentum: ſed ἐνέργεια ſimpliciter organis talib. adſcribitur. Et hinc vt ſanis illis ſenſiones, motusq; arbitrarij eduntur: ita παρὰ φύσιν illis affectis, morbus exiſtit, quo ἐνέργειαι illæ ſimpliciter læſæ ſunt et impeditæ.

32. Obſeruandum duplici modo contenta παρὰ φύσιν affecta impedire poſſe actionem continentium corporum: vno modo generatim, quatenus opus nutricationis impediunt, vel totius corporis, ſi in maioribus vaſis contenta illa παρὰ φύσιν affecta conſiſtant: vel certæ alicuius particulæ, in qua vitiata illa contenta hærent, vt ſi lapis ſit in veſica, aut lumbrici in inteſtinis, aut pus in thorace & pulmonibus, aut alia quædam in alijs particulis παρὰ φύσιν contenta, quæ earũ nutricationem impediunt, & temporis mora, ſi diutiùs in ijs conſiſtant, vel deteriorem in ſe habeant affectionem, vicinas quoq; particulas in conſenſum trahunt, & earum ἐνέργειαν labefactant.

33. Alter modus, quo παρὰ φύσιν affecta contenta, actionem continentium impediunt, eſt ſpecialis omnino: ſiquidem impeditio illa in ſpecie refertur ad actionem agentis, quam in ſe recipere debebat, eam autem non recipiendo, impediunt etiam actionem agentis: cùm ſi nulla ſit paſsio, nulla etiam poſsit eſſe actio, vt ex ſuperioribus liquet.

34. Nihil prohibet, quò minus interdum duos morbos conſtituamus, vnum adſcribentes contentis, alterum continentibus: vt ſi cum hectica copuletur & ſocietur etiam febris putrida, quod accidere poſse Gal. in lib. de differ. febrium teſtatur: aut ſi ventriculus propria δυσκρασίᾳ laboret, vt frigida, & ſimul in eo contineantur deprauata eſculenta, quæ concoqui & in chylum etiam à ſano aliâs ventriculo conuerti non poſſunt.

35. Interdum contentis adſcribimus morbum, continentibus verò ſymptoma ſeu affectionem per συμπάθειαν & κατὰ χέσιν, id quod in febribus putridis & ſpiritalibus accidere ſolet, aut ſi in veſica contineatur grumus ſanguinis, vel in vtero ſemen corruptum, vbi ἐνέργειαν illorum vaſorum impediri conſtat propter vitium contentorum, quod ſua prauitate etiam alterat leuiter ipſa corpora eorum.

Inter-

36. Interdum contentis adſcribimus ſymptoma, continentibus verò morbum, vt ſi calidius æſtuansq́ hepar calorem quoq; venis, quas continet, cõmunicet, easq́; inflammet: ſic tamen, vt ardor ille venarum reſtinguatur, quamprimùm hepatis φλόγωσις deferbuerit: & ſic in venis ſymptomaticus tantùm & κατὰ σχέσιν cõceptus fuerit calor: aut ſi arteriæ ἐκτικῶς calentes, κατὰ σχέσιν etiam calefaciant ſpiritus vitales, quos in ſe continent.

37. Vt ἁπλῶς contentis adſcribamus cauſam tantùm morbi, ſic vt non ipſa etiam ægrotent, & continentibus morbum, fieri vix poſſe videtur: cùm neceſſe ſit in hoc caſu ſtabilem eſſe affectionem in contentis, quæ ſic etiam continentium ſubſtantiam alteret & immutet. Si aũt ita ſtabilis in ipſis eſt affectio, morbida certè erit, atq; ſic duos morbos ſtatuere oportet, vnum cõtentorum, alterum continentium, licet prior poſterioris ſit cauſa.

38. Vt in præſcriptis modò caſibus, cauſam morbi à morbo ipſo diſtinguere liceat, conſiderandum primò, quòd ſi duo fuerint morbi, vnus contentorum, alter continentium, vtrum eiuſdem ſint ſpeciei vel generis, an verò alius morbus ſit in contentis, & alius in continentibus. Vt ſi vterus à ſua ſede dimotus ſit, & inſuper menſtruum corruptũ in eo contineatur, qui duo morbi ſpecie diſcrepant: poſterius hoc ſi fuerit, tum neuter alterius erit per ſe cauſa, ſed quiſq; ſuam propriam habebit per ſe cauſam, atq; tum facilis etiam eſt diſcretio, vt cùm morbos à ſe inuicem, tum etiam ipſos à ſuis cauſis diſtinguamus.

39. Sin duo illi morbi ſint eiuſdem ſpeciei, conſiderandum, qui priùs infeſtauerit, quod ex cauſis antecedentibus & externis cognoſci poteſt: hunc enim poſterioris cauſam conſtitues, & prioris aliam requires cauſam. Veluti ſi calidi & acres fuerint humores in venis, qui ſuum calorem iam ἐκτικῶς venis ipſis communicauerint: itaque acres illi & feruidi humores cauſa ſunt coniuncta poſterioris morbi: nempe caloris venarum, atq; ijdem

calidi & acres humores, ceu alter morbus, cauſam habebunt ante ſe, puta acrimoniam chyli, vnde prognati ſunt.

40. Neq; calor hic & acrimonia ipſorum humorum erit morbus ipſorum continentium: cùm ipſis non inhæreat, morbum verò ceu διάθεσιν parti, cuius dicitur eſſe morbus, inhærere oporteat, ſicuti albedo ineſt parieti, & animo virtus vel ſcientia. Similiter neq; ipſa acrimonia & feruor humorum erit morbus ipſorum humorum ceu contentorum: cùm calor iſte ſit ex tertio qualitatis genere, morbum verò in primo collocari oporteat: ſed cauſa morbi humorum erit ille calor: morbus autem tunc ipſorum humorum erit qualitas quædam & διάθεσις, ab acrimonia & feruore in ipſis humoribus exiſtente cauſata & excitata.

41. Atq; in hoc primo caſu non ſolùm morbum à cauſa oportet diſtinguere: cùm in curatione alia cauſæ conueniant, alia morbo ipſi accommodentur: ſed oportet etiam rationem cauſæ diſtinguere: cùm vna ad numerum res, vt feruor & acrimonia, duos morbos excitare poſſit, vnum in contentis, alterum in continentibus. In contentis quidem, quatenus ipſis inhæret, in continentibus verò propter contagionem.

42. Quod ad alterum caſum attinet, deprehendes contentis ineſſe morbum, continentibus autem ſymptoma: ſi ſublata cruditate aut prauitate contentorum, ilicò continentia ſuas ἐνεργείας exercere poſſint: Vt; ſi per vomitũ reiectis prauis eſculentis ingeſtis antea, ilicò ventriculus concoquere incipiat, quam ἐνέργειαν autem intermiſit, quamdiu in ipſo eiuſmodi praua eſculenta continebantur. Tunc enim contenta, quia pati non potuerunt, impediuerunt etiam actionem continentis corporis, & agentis ventriculi.

43. Et hoc noſſe præſertim ad curationem pertinet: ſiquidem ſublato contentorum vitio per medicamenta alterantia aut euacuantia, nihil eſt quod moliaris ampliùs: cùm ſponte

conti-

continentium illa κατὰ σχέσιν affectio ſoluatur & ceſſet, ſic vt nulla peculiaria requirat & deſideret auxilia: quemadmodũ aliâs etiam fieri ſolet, ſi in diuerſis partibus, vbi vna alteram non continet, excitentur affectus, quorum alter ſit primogenius, alter per συμπάθειαν tantùm, vbi tum etiam illo ſublato, hic ſi tantùm κατὰ συμπάθειαν fuerit, ſponte ſoluitur, & ceſſat. Veluti ſtatim ceſſat dolor capitis, excitatus ab æruginoſa bile in ventriculo contenta, quamprimùm per vomitum excreta illa reiectaq́ fuerit, vt in lib. de locis aff. Galenus docet.

44. Sin, quod in tertio caſu fieri ſolet, continentibus inſit morbus, contentis autem ſymptoma, quod cognoſces, ſi non proximè præceſſerint cauſæ antecedentes & externæ, quæ cruditatem aut prauitatem in illis excitare potuerunt: tum ſuccurres primùm & per ſe affectui continentium, contenta verò curabis minus, ſi non valde grauis aut diuturnus fuerit continentium morbus, ſic namq; vitio continentium ſublato, ſponte etiam affectio κατὰ σχέσιν in contentis ſoluitur.

45. Quòd ſi vehementior fuerit δυσκρασία continentium, aut diutiùs durauerit: tum, quia propter mutuam illam contagionem vehementius alterata erunt ipſa contenta, vtiq; ipſis ceu ægrotantibus iam, & non κατὰ σχέσιν tantùm laborantibus, priuatim ſuccurres, quod idem faciendum in ſecundo caſu. Quibus perſpici poteſt, præſentem, quam abſoluimus modò, de contentorum morbis, quæſtionem, non tàm in θεωρίᾳ, quàm potius in πράξει locum vſumq; habere: ſicuti hoc pleniùs ex 3. Galeni de ſymptom. cauſis libro cognoſci poteſt.

FINIS.